

visszárverés megtartásával, viszont új sorrendi tárgyalás kitűzése nem tagadható meg. Szükség lehet az új sorrendi tárgyalásra egyebek közt azért, mert a visszárverésen több folyt be, mint az alapárverésen; az előnyösen kielégítendő tételek, a költségek mennyisége változhat stb. Viszont a Pk. V. 2296/1934. sz. végzés szerint az alapsorrendi végzésnek jogerőre emelkedett részét nem érintheti az a körülmény, hogy visszárverés és ezután új sorrendi tárgyalás tartatott és az alapsorrendi tárgyaláson sorozott dollárhitelezőt az alapvégzéssel szerzett jogaitól megfosztani nem lehet. Lehetnek tehát esetek, amidőn az imént idézett két jogelv egymással ellentétbe kerül: az alapsorrendi végzésen változtatásokat kellene eszközölni, amelyek azonban csak a korábban hozott végzéssel jogokat szerzett hitelezők sérelmére volnának lehetségesek.

Dr. Vági József.

A kártérítés gyakorlatából. 1. Tárgyi felelősség és 70. számú jogegységi döntés. A tárgyi felelősség és a 70. számú jogegységi döntés kármegosztási elvének viszonyáról úgy a jogegységi kérdés felvetődésekor, mint a döntés meghozatala után volt alkalom észrevételeimet e lap hasábjain megtenni, (Polgári Jog 1934. évf. 534. old. és 1935. évf. 107. old.) Hangsúlyoztam, hogy semmi elvi akadálya nincs annak, hogy tárgyi felelősség esetén is legyen kármegosztás, ha a balesetet a sérült magatartása is okozta, de kiemeltem, hogy ez döntés sem a tárgyi felelősség alapelve, sem a bizonyítási teher elosztásán nem változtat. A tárgyi felelősség kötelezettje továbbra is vétkességére való tekintet nélkül felelős és amennyiben mentesítő okként a sérült hibájára (nem vétkességére) hivatkozik, a bizonyítás őt terheli a sérülttel szemben és ha a bizonyítás nem sikerül, úgy a kártérítési kötelezettségben vétkesség nélkül is bennmarad.

Figyelmeztetésem jogos volt. Bírói körökben is „a tárgyi felelősség alkonyáról” beszéltek, úgy tekintettek a 70. számú jogegységi határozatra, mint amely megkezdte a jogérzettel ellenkező tárgyi felelősség szokásjogi lebontását. Nincs itt a helye, hogy a tárgyi felelősségnek a jogérzettel való összhangját és célszerűségét kifejtsem, ezt már más alkalommal mások igen alaposan és magam is szerény képességeim szerint megtettem. Csak újból emlékeztetek arra, hogy a jogegységi döntés csak a tárgyi felelősség alól mentesítő egyik oknak, a „sérült hibájának” törvényi értelmezését adja, egy részletkérdést magyaráz, de az 1874. évi XVIII. t.-c. elvi alapjait nem érinti és nem is érintheti. Az alsóbíróságok értesülesem szerint az üzem és a sérült vétkességének és vétkességük fokának vizsgálatába is belemennek, holott a tárgyi felelősség célszerűsége a bizonyítási nehézségek miatt a vétkesség kérdésének kikapcsolásában van.

Fenti fejtegetésekre az ad alkalmat, hogy a kir. Kúria P. L. 399/1935. számú közbenszóló ítélete tudományos alapossággal és elvi érveléssel mutat rá a tárgyi felelősség és a 70. számú jogegységi döntés kapcsolatára. (Tanácselnök: Jakab, előadó: dr. Ludvig). „A veszélyes üzem folytatója, — mondja az ítélet

— az üzemének különös veszélyessége miatt öt terhelő tárgyi felelősség alól a sérült hibája címén csak akkor mentesül, ha a sérült hibája kizárólagos volt, vagyis a baleset bekövetkezése az üzem veszélyességének figyelembevételével mellett is egyedül csak a balesetet szenvedő hibás magatartására vezethető vissza. Az 1874. évi XVIII. t.-c.-nek a bírói gyakorlat által a gépkocsi üzemre is alkalmazott 1. §-ának ily értelmezése a m. kir. Kúriának 70. számú jogegységi határozatával nem ellenkezik. A jogegységi határozatnak az a kijelentése ugyanis, hogy abban az esetben, amikor a baleset bekövetkezésére a sérült közrehatott, a bíróság az eset körülményeinek figyelembevételével — különös tekintettel a felek vétkességére is és arra, hogy a kárt túlnyomóan az egyik vagy a másik fél okozta — határozza meg, van-e és mennyiben helye kártérítésnek, nem azt jelenti, hogy a veszélyes üzem körében történt baleset esetén is, amennyiben a baleset bekövetkezésében a sérültet hiba terheli, a sérült hibáján túl csak a veszélyes üzem folytatójának terhére eső hibát és a felek vétkességének arányát kell kutatni, míg a tárgyi felelősség háttérbe szorul, ellenkezőleg . . . kétségtelen, hogy a veszélyes üzem tárgyi felelőssége a jogegységi határozat értelmében a sérült hibája esetén is fennáll. Az üzemtartó tehát tárgyi felelőssége alól a sérült hibája alapján csak akkor mentesül, ha — azon felül, hogy az ő terhére a baleset bekövetkezésére jelentőséggel bíró hiba nem esik — a sérültnek szándékos eljáráson vagy gondatlan magatartásán alapuló hibája oly súlyos, hogy e mellett az üzem veszélyességének a baleset bekövetkezésére többé jelentősége nincs.”

E szép indokolás megérdemelte, hogy elvi kijelentését bővebb szözszerinti kivonatban idézzem. Véleményem szerint az elvi szerkezet szempontjából talán csak az a mondat lett volna kiagyandó, mely a tárgyi felelősséggel terhelt üzem vétkességére utal, „azon felül, hogy az ő terhére . . . hiba nem esik”, mert a tárgyi felelősséggel terhelt hibája egyáltalában nem kerül szóba. Tudatában vagyok annak, hogy a hiba nem azonos a vétkességgel, de félreértésekre adhat alkalmat, mert a bírói gyakorlat nagy része nem tesz különbséget az objektív hiba és a subjektív vétkesség között.

2. *Felelősség vétketlenül okozott kárért.* (Mtj. 1737. §.) A kir. Kúria P. I. 932/1935. számú ítélete szerint: „A méltányosságon alapuló kártérítési kötelezettséget már az is kizárja, hogy felperes kizárólagos hibája nyert megállapítást, de egyébiránt az, akit mint veszélyes üzem fenntartóját tárgyi felelősség terheli, külön a vétkelen károkozásra vonatkozó szabályok alapján nem marasztalható.” A P. III. 1403/1935. számú ítélet kimondja, hogy „a méltányosságon alapuló kártérítésre vonatkozó jogszabály csak akkor nyerhetne alkalmazást, ha az alperes a felperes jogvédelme érdekében vétketlenül bár, de *jogellenesen* megsértette volna.”

Fenti határozatok, továbbá előbbi határozatok, melyek egyes köztisztviselők (törvényhatóság, község, kincstár) külön törvényekben szabályozott felelőssége esetén a méltányossági kártérítést nem alkalmazhatónak mondják ki, szükségessé teszik, hogy a Magánjogi Törvénykönyv. javaslatának a vétkelen kártétel-

ról szóló 1737. §-ának és a többi kártérítési szakaszok viszonyával foglalkozunk.

Kétségtelen, hogy ez a szakasz, mely a javaslatban a „Felelősség vétklenül okozott kárért” fejezet élére került, mint vezérparagrafus, szerény kezdetekből nőtt ilyen nagy jelentőségűre. Az osztrák polgári törvénykönyv 1310. §-ában leli eredetét, mely igyekszik cselekvőképtelen személyek (gyermekek, örültek) kártétele esetén méltányos esetekben a károsultat annak ellenére, hogy a kártevőnek a cselekménye be nem számítható, a gyermek, az örült vagyonából kárpótolni, ha a felügyeletet elmulasztó személytől kártérítést azok vagyontalansága miatt vagy más okból nem kaphat. Hasonló terjedelmű a német polgári törvénykönyv 928. §-ának méltányossági kártérítése.

A magyar javaslatnak feltétlen haladása, hogy függetlenül igyekszik a kárviselésnek gazdasági és társadalmi célszerűségi szempontjait a vétkesség kérdésétől. A mi javaslatunk az első, mely a tiltott cselekményt és a vétkelést két egyenrangú kártérítési jogcímként tárgyalja. A tizenötödik cím címe: „Tiltott cselekmény és vétkelést.” Az első fejezet a tiltott cselekményt általában, a második fejezet egyes tiltott cselekményeket, a harmadik fejezet a felelősséget vétklenül okozott kárért tárgyalja és amint a tiltott cselekményekről szóló fejezet elé, mint általános szakasz az 1709. §. került, mely a másnak jogvédte érdekének jogellenes és vétkes megszegése esetén az általános kártérítési szabályt tartalmazza, úgy a vétkelést okozott kártérítési eseteket tartalmazó harmadik fejezet általános szabálya az 1737. §., mely a jogvédte érdek jogellenes, de vétkelést megszegésének általános kártérítési szabálya. A szövegezés nem olyan határozott, mint a tiltott cselekménynél, a méltányosságra, a körülmények mérlegelésével a bírói belátásra bizza a kártérítési kötelezettség fennállásának kérdését, de ez nem változtat azon, hogy ez a szakasz a fejezet általános szabálya. Utána következnek egyes különleges vétkelést okozó esetek (állatkár, veszélyes üzem, építmény összeomlásából eredő, robbanó anyagokért való felelősség alapján beálló kártérítési felelősség stb.), de az 1737. §. általános jellegéből következik, hogy amennyiben a különleges tárgyi felelősség esetei nem alkalmazhatók, még mindig marad kiegészítőnek az általános 1737. §. szabálya, amint olyan esetben, ha az egyes tiltott cselekményekről szóló különleges szabályok nem találhatók, még mindig alkalmazható az 1709. §-nak a tiltott cselekményekért való felelősséget szabályozó általános kártérítési szabálya.

A veszélyes üzem tárgyi felelőssége sem zárja ki, hogy reá az 1737. §. alkalmaztassék. Kétségtelen, hogy a sérült kizárólagos hibája esetén a méltányossági szempontok hiánya miatt nem lesz alkalmazható, de elvi alapon nincs kizárva az alkalmazása és gyakorlati lehet az erőhatalom, vagy harmadik személy ellenállhatatlan cselekményének esetén, ha az a felek körülményeire és vagyoni viszonyaira való tekintettel méltányos. Aktuális lehet az egyéb, a fejezetben szabályozott tárgyi felelősségi esetekben is, ha az az egyes szakaszokban foglalt mentesítő okok fennfo-

rognak, de méltányossági alapon mégis szükséges a kártérítési felelősség megállapítása.

Természetesen alkalmazható e szakasz minden esetben, amikor a vétkességi kártérítési jogalap fenn nem forog és alkalmazható a kincstár, törvényhatóság és község stb. különleges kártérítési felelőssége esetén is, hacsak a törvény a kártérítésnek más alapon való megállapítását határozottan ki nem zárja.

Amint a bírói gyakorlat az eljegyzéstől való visszalépés esetén a különleges házassági törvényben foglalt szabályok mellett alkalmazza az általános vétkességi kártérítés magánjogi szabályát, úgy alkalmazható speciális törvényi szabályozás mellett az általános vétkességi felelősséget szabályozó jogszabály.

A P. II. 1403/1935. számú kúriai határozat nem látja a jogellenességet fennforogni a felperesnek a ház lépcsőjén történt baleseténél, mert a városi szabályrendelet szerint este 10 óra után nem kellett Sz. városban a lépcsőházat világítani. A jogellenesség hiányára alapított érvelés nézetem szerint a Mtj. szóhasználatára szerint téves. A jogellenesség a Mtj. 1737. §-ában nem a szubjektív jogellenességet jelenti, hanem az eredmény objektív jogellenességét. Már pedig, ha valaki baleset folytán testi sértést szenved, akkor az objektív jogellenesség, a sérült testi épségének (személyiségi jogának) sérelme megvan és így az objektív jogsértés is fennforog. Vétkes kártérítési felelősségnél szubjektív jogellenesség nem is foroghat fenn, az objektív jogellenességet pedig a jogvéde érdek megsértése a szakasz szövegében, eléggé jelzi és így a „jogellenesen” kifejezés felesleges és csak zavart okoz. Ugyanígy felesleges a jogellenesség külön felemlítése a Mtj. 1709. §-ánál, ahol a jogvéde érdek megsértése az objektív jogellenességet, a „vétkesen” pedig a szubjektív jogellenességet kifejezi.

Ihj. Dr. Szigeti László.

Kell-e közjegyzői okirat a kft. szerződésekhez, ha a törzstagok között házastársak szerepelnek?

Erre a kérdésre a budapesti kir. Törvényszék céghivatala *újabbán követett* gyakorlatával igenlően válaszol, szerény nézetünk szerint azonban ez az álláspont nem helyes!

A közjegyzői törvény novellájának (1886: VII. t.-c.) 22. és 23. §-ai taxative felsorolják azokat a jogügyleteket, amelyeknek érvényességéhez közjegyzői okirat „kívánatik”. Ezek között semmiféle kereskedelmi társasági szerződés nem szerepel. Persze, nem is szerepelhet ott a korlátolt felelősségű társaságról szóló 1930. évi V. t.-c., azonban ez a kft. törvény sem tartalmaz utalást erre, pedig a 2. és 3. §-aiban elég részletesen foglalkozik a társasági szerződés kötelező voltával és a szerződés kötelező alkatelemeivel.

Nem volt tehát a törvényhozó célja, hogy a gazdasági forgalmat — különösen pedig a gazdasági pangás idején kereskedelmi társaságok alakulását — megnehezítse ilyen kikötéssel,